

Persbericht

1/3

Helga Paris / Oost-Duitsland 1974–1998

onderdeel van Futures Past & Present

9 maart – 2 juni 2019

Het bijzondere oeuvre van de Duitse fotograaf Helga Paris (1938) was lange tijd, als gevolg van de Koude Oorlog, nauwelijks bekend aan de westzijde van het IJzeren Gordijn. Terwijl Paris in Oost-Duitsland een speciale populariteit genoot onder een breed publiek, bereikten haar foto's aan de andere kant van de muur slechts mondjesmaat het publiek. Hoewel haar werk, dat een haast intieme blik op het dagelijks leven in Oost-Duitsland biedt, sterk verbonden is met haar eigen levensloop, heeft het een universele zeggingskracht. Door haar empathische blik is het makkelijk je in te leven in de mensen en plekken die ze fotografeert.

Veerkracht

De foto's van Helga Paris gaan enerzijds over het leven in de Duitse Democratische Republiek (DDR), waar de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog en het Communistisch regime beperkingen, verlies, vernietiging en verval met zich meebrengen. Anderzijds tonen ze de blik van een fotograaf die, geboren in Pommeren (nu Polen), na de oorlog onder de rook van Berlijn opgroeit en de wereld met veerkracht, nieuwsgierigheid en mededogen tegemoet treedt. Sinds 1966 woont Paris in de Berlijnse wijk Prenzlauer Berg, een oude arbeiderswerk die een toevluchtsoord werd voor kunstenaars, studenten en alternatievelingen, gedoogd door het regime. Vanuit die basis werd ze de chroniqueur van het naoorlogse Oost-Duitsland. Ze fotografeerde veel in haar directe omgeving: haar burens, op straat en in de bars en cafés.

Onderhuidse spanning

Hoewel Helga Paris in de jaren zeventig en tachtig ook heeft gefotografeerd in Roemenië, Polen en Georgië, ligt het accent in Huis Marseille op Oost-Duitsland voor en na de Wende (1989-90). Haar serie *Berliner Jugendliche* (Berlijnse jongeren) maakte ze in 1980-81 toen haar eigen kinderen tieners waren. Ze portretteerde jongeren die een alternatieve levenswijze voorstonden en naar

concerten van onafhankelijke bands gingen – een soort Oost-Duitse variant van de punkscene. Deze anarchistische levenswijze ging niet onopgemerkt aan het regime voorbij; veel van de geportretteerden hebben vastgezet. Paris legt op subtiële wijze de onderhuidse spanning bloot in houding, gebaar en gezichtsuitdrukking. Vergelijkbaar is het scala aan reacties dat ze aan de arbeidsters in de serie *Frauen im Bekleidungswerk VEB Treffmodelle Berlin* (Kledingfabriek VEB Treffmodelle, 1984) weet te ontlokken: van zelfbewust en open tot confronterend en defensief.

Verpauperen

In dezelfde periode documenteerde Helga Paris het verval van de oude binnenstad van Halle. Foto's van de zwaar verwaarloosde gebouwen en straten wisselde ze af met portretten van de bewoners. Die lieten zich alleen fotograferen als ze zeggenschap hadden over de manier waarop. De desintegratie van Halle was slechts deels het gevolg van de haperende Oost-Duitse economie. De overheid liet de oude binnenstad (net als die van andere Oost-Duitse steden) met opzet verpauperen om de bevolking te dwingen naar moderne flats aan de rand van de stad te verhuizen. De tentoonstelling *Häuser und Gesichter: Halle 1983-85* werd in 1987 door het regime verboden; pas in 1990 konden de inwoners van Halle de foto's zien.

Ontmoeting met zichzelf

In 1981 begon Paris aan een serie zelfportretten die aanvankelijk niet bedoeld waren om te exposeren. De foto's kwamen voort uit haar fascinatie voor de veranderingen die ze in haar gezicht waarnam als ze in de spiegel keek, als een soort ontmoeting met zichzelf. Ze maakte de portretten tussen 1981 en 1989, een van de meest productieve periodes uit haar werkzame leven. Een hint van de externe druk en innerlijke spanning die ze destijds ervoer sijpelde in de portretten door.

Wankele gevoel

Na de val van de muur in 1989 fotografeerde Paris tijdelijk een stuk minder. Door de nieuwe maatschappelijke omstandigheden voelde zij de noodzaak haar positie als fotograaf in de wereld opnieuw te bepalen en vorm te geven. Het wankele gevoel dat de politieke aardverschuiving van 1989-90 teweeg bracht, komt tot uitdrukking in haar manier van fotograferen. De fotoseries *Friedrichshain, Berlin* (1993) en *Erinnerungen aan Z.* (1994), dat aan haar jeugd in Zossen refereert, laten zien hoe Paris voor het eerst sterke close-ups en fotografische onscherpte in haar foto's toelaat. Op zoek naar beelden die haar gevoel tot uitdrukking brengen, werkt ze ook voor het eerst met modellen. Voor de serie *Hellersdorf* (1998) keerde ze terug naar haar directe stijl. Ze portretteerde kinderen die opgroeien in het nieuwe, verenigde Duitsland maar wonen in het wooncomplex Berlin-Hellersdorf, het laatste voorbeeld van de verfoeide Plattenbau die de DDR op de valreep wist te realiseren.

Helga Paris werd in 1938 als Helga Steffens geboren in Gollnow, Pommeren, het huidige Goleniów in Polen. Aan het eind van de oorlog vluchtte ze met haar familie naar Zossen, de geboortestad van haar vader. Via haar tante, die in een

fotolaboratorium werkte, kwam Paris in aanraking met fotografie. Tussen 1956 en 1960 studeerde ze modeontwerpen aan de Fachschule für Bekleidung in Berlijn. Daar ontmoette ze de kunstenaar Ronald Paris met wie ze van 1961 tot 1974 getrouwd was en twee kinderen heeft.

Via het Berliner Arbeiter- und Studententheater, waar ze de kostuums verzorgde, kwam Paris in contact met de latere documentairemaker Peter Voigt die haar stimuleerde meer te fotograferen. Om haar techniek te verbeteren werkte ze in 1967-68 in het fotolaboratorium van de Deutsche Werbe- und Anzeigengesellschaft DEWAG. Ze fotografeerde veel in het theater, zoals producties van de Volksbühne, omdat haar man ook decorontwerper was. Deze ervaring bood haar, zoals ze later zou zeggen, een goede basis om haar houding als straatfotograaf in de ruimte te bepalen.

Haar eerste tentoonstelling had Paris in 1978 in de Hochschule für Bildende Künste in Dresden. In 1996 werd ze lid van de Akademie der Künste in Berlijn. Haar zelfportretten waren een groot succes op de tentoonstelling Kunst in der DDR in de Neue Nationalgalerie in Berlijn (2003). In 2004 Helga Paris ontving de prestigieuze Hannah-Höch-Preis.

Futures Past & Present

Het werk van Helga Paris, inclusief werk uit zeven portfolio's dat voor het eerst wordt tentoongesteld is te zien als deel van *Futures Past & Present*. In deze tentoonstelling toont Huis Marseille het werk van vier vrouwelijke fotografen: Céline van Balen, Julie Greve, Esther Kroon en Helga Paris. Hun afzonderlijke geschiedenissen staan in principe los van elkaar, maar ze hebben ook iets gemeen. Het gaat om vier fotografen met een groot talent, van wie de opkomst – of ondergang – van hun carrière wordt bepaald door bijzondere factoren. Die variëren van persoonlijke omstandigheden tot de invloed van het lot en plaats en tijd van geboorte. Wat deze vier fotografen verder verbindt, is hun grote talent om een direct engagement met hun onderwerp aan te gaan, dat zich vooral uit in hun portretten. Hun modellen worden geportretteerd in hun kracht en waarde, en met het subtiel onderscheid van hun persoonlijkheid.

Meer informatie: huismarseille.nl/tentoonstelling/futures-past-present/

Noot voor de redactie, niet voor publicatie

Voor meer informatie, beeldmateriaal, indien u belangstelling heeft voor een interview en/of wanneer u graag een uitnodiging voor de opening ontvangt, kunt u contact opnemen met benjaminvangaalen@huismarseille.nl / (020) 531 89 87.